

Kollegafellesskap og samarbeid

i spørsmålet om kvinners prestedtjeneste

På PFs landsstyremøte 1978 ble det på grunn av ulike holdninger til kvinnelige prester vedtatt såkalte "kjøreregler" vedrørende kollegafellesskap og samarbeid. Etter at disse hadde fungert i nærmere 6 år, nedsatte PF en arbeidsgruppe for å vurdere en eventuell revisjon av disse retningslinjer.

Gruppen var enig i at det av hensyn til alle parter fortsatt er behov for slike retningslinjer. Arbeidsgruppens enstemmige innstilling ble sendt til høring hos biskopene og behandlet i sentralstyret før den ble forelagt landsstyremøtet 1985.

Landsstyret ga sin tilslutning til synspunktene i innstillingen fra arbeidsgruppen. Etter landsstyrets mening vil innstillingen være egnet som nye retningslinjer for å bevare gode kollegaforhold i vår kirke.

I januar 1993, før den første kvinnelige biskop ble utnevnt i vår kirke, nedsatte presteforeningen et nytt utvalg som vurderte hvorvidt det i denne situasjonen vil være nødvendig med et tillegg til disse "kjørereglene". Utvalgets vurdering ble lagt fram for PFs landsstyre 2 og 3 juni 1993. Landsstyret ga sin tilslutning til de tolkninger av kjørereglene som gruppen kom med, tidligere tolkninger av kjørereglene når prosten er kvinne og et innledende kapittel om basis og status.

Tolkningene av reglene: "Når prosten er kvinne" var foretatt av sentralstyrets arbeidsutvalg med senere tilslutning fra sentralstyret. Når det gjelder et punkt under overskriften: "Når biskopen er kvinne". presiserer PFs leder i sin leder til Inter Collegas 4/93: "Når det står at en kandidat har rett til å bli vigslat av en annen biskop, så er konteksten hele tiden den problematikken reglene drøfter: PF vil aldri kunne hevde at en i utgangspunktet har rett til å bli presteviet. Den nevnte formuleringen har derfor som selvsagt forutsetning at det utenom det omstridte punktet (synet på kvinners prestedtjeneste) ikke er læremessige eller andre hindringer for kandidatens ordinasjon." Kjørereglene med innledning og tolkninger ser nå slik ut:

Basis og status

PF's dokument "Kollegafellesskap og samarbeid", vedtatt av PF's landsstyre 30. mai 1978, baserer seg på den forutsetning at foreningens medlemmer i det teologiske spørsmål om kvinners prestedtjeneste har vært enige om å være uenige. Målsettingen har likevel hele tiden vært - i praksis - å nå fram til mest mulig samlende løsninger, de såkalte "Kjøreregler", som er utarbeidet etter hvert som ulike situasjoner har gjort avklaringer ønskelig.

De forskjellige delene av "Kollegafellesskap og samarbeid" framtrer i denne utgaven som et hele.

Ingen kan pålegges å følge "Kjørereglene", men PF vil anbefale dem for sine medlemmer.

"Kjørereglene" bygger på tre prinsipper:

1. I spørsmålet om kvinners adgang til prestedtjeneste er det samvittighetsfrihet i Den norske kirke.
2. Måten dette praktiseres på må ikke hindre at kvinner og menn har lik adgang til prestedtjeneste i Den norske kirke.
3. I spørsmålet om kvinners adgang til prestedtjeneste i Den norske kirke praktiseres samvittighetsfrihet ved at den enkelte har rett til å utføre sin tjeneste i pakt med sin samvittighet. Påberopelse av samvittighetsfriheten kan ikke nyttes til å styre måten andre ivaretar sin embets- og tjenestefunksjon på.

Kjørereglene

Ulikt syn på spørsmålet om kvinners prestedtjeneste må respekteres på den måte at ingen pålegges alter- og prekestolfellesskap i strid med sin samvittighet.

I praksis innebærer dette at i de tilfeller hvor det er konflikter, må alltid den prest som ifølge kirkeretten har ansvaret for gudstjenester og kirkelige handlinger, ha rett til å utføre tjenesten,

mens en gjestende prest må vike. Særlig gjelder dette gudstjenester.

Samtidig bør det vises forståelse for ønsker som måtte oppstå om å få en annen prest til å utføre en kirkelig handling enn den som kirkerettslig har ansvaret for handlingen. I rimelig utstrekning bør en være imøtekommende overfor ønsket om enten å få en kvinnelig prest, eller en mannlig prest til å utføre kirkelige handlinger.

Ved ordinasjonsgudstjenester bør biskopen legge vekt på å finne fram til fleksible ordninger som ikke krenker noens samvittighet.

Den enkelte prest må selv få avgjøre om vedkommende kan medvirke ved gudstjenester hvor det foreligger uenighet om disse spørsmål. Om vedkommende f.eks. innkalles av biskopen til å delta i en geistlig prosisjon, må en skriftlig kunne be seg fritatt.

Når biskop, bispedømmeråd eller prost innkaller til et møte, bør det normale være at alle prester deltar. Dersom en prest finner at en ikke kan møte, bør dette meldes biskopen.

Det vil alltid forekomme situasjoner som kan oppfattes på forskjellig måte. Noen finner at det pastorale er så avstreifet at en kan være tilstede, mens andre vegrer seg. Det er viktig i disse saker at den enkelte stilles fritt til selv å ta avgjørelser om disse spørsmål. Ønsket om å bevare fellesskapet kan stundom føre til en praksis som av andre blir opplevd som ulogisk, i det en møter opp ett sted, og ikke gjør det andre steder. Det må være den enkelte prest som selv finner sin vei i disse spørsmål, som ikke strengt tatt hører inn under embetsforpliktelsene. Men ingen bør unndra seg de rent formelle embetsforpliktelsene under påberopelse av denne saken. All post må sendes tjenestevei. Ingen bør fritas for å ha soknepresten som nærmeste administrativt foresatte. Sokneprest, prost og biskop bør heller ikke fritas for rent administrative oppgaver. Det bør være mulig å kunne skille mellom en kirkerettslig pålagt administrasjonsordning og et reelt kirkelig og teologisk tilsyn.

Når prosten er kvinne

Når prosten er kvinne, vil dette bety:

1. Ved innsettelse

1.1 Biskopen, eller på dennes vegne domprosten, innsetter prosten. Er også denne forhindret, kan prosten innsette seg selv. (Tjenesteordning for prester, pkt. 4)

1.2 Sokneprest som reserverer seg mot kvinners prestedtjeneste og skal innsettes av en prost som er kvinne, kan innsettes av en annen som biskopen har oppnevnt, eller innsette seg selv. (Tjenesteordning for prester, pkt. 4)

2. Ved tilsyn og visitas

2.1 Under visitas har prester som reserverer seg mot kvinners prestedtjeneste, reservasjonsrett i forbindelse med alter- og prekestolfellesskap i de tilfellene prost eller andre prester som deltar i visitasen, er kvinner (jfr. praksis med reservasjonsrett i forbindelse med vigsel av fraskilte). I administrative sammenhenger har presten ikke slik reservasjonsrett.

Når biskopen under visitasen skal føre preken- og gudstjenestetilsyn med prest som reserverer seg mot kvinners prestedtjeneste, viker prosten dersom det er tale om deltakelse ved gudstjeneste.

2.2 Prostens tilsynsansvar er en administrativ funksjon overfor stillingen/embetet. Stillings-/embetsinnehaveren står fritt til å velge hvem han/hun vil gå i sjelesorg hos.

Når biskopen er kvinne

Når biskopen er kvinne, vil dette bety:

1. Ved vigsling og innsettelse

1.1 En teologisk kandidat som reserverer seg mot kvinners prestedtjeneste, har rett til å vigsles av en annen biskop. Det forutsettes samtykke fra biskopen i det bispedømme vedkommende er tilsatt i (se Kirkelige handlinger, pkt. 1, s.159).

1.2 En prost som reserverer seg mot kvinners prestedtjeneste, innsettes av den biskopen bemyndiger, fortrinnsvis domprosten. Er denne forhindret, kan prosten innsette seg selv (se Tjenesteordning for prester, § 4 og Kirkelige handlinger, pkt. 17, s. 161).

2. Ved tilsyn og visitas

2.1 Enhver prest har rett og plikt til å motta tilsyn. Biskopen har rett og plikt til å føre tilsyn i

sitt bispedømme. Tilsynet utøves dels som administrativ funksjon, dels som en åndelig funksjon. Overfor prester som reserverer seg mot kvinners prestetjeneste, bør biskopen delegere den åndelige funksjonen ved tilsynet til domprosten eller en annen prost (se Forslag til Tjenesteordning for proster, § 14). Skillet mellom hva som ansees som administrativ og hva som ansees som åndelig funksjon av tilsynet, er flytende. Ved spørsmål om delegasjon av deler av biskopens tilsyn, bør de berørte parter avtale konkrete grenseoppgangen.

2.2 Ved visitas hos prest som har fått deler av tilsynet delegert, praktiseres den grenseoppgang mellom administrativ og åndelig funksjon av tilsynet som ble avtalt ved delegasjonen. Det forutsettes at den som biskopen har delegert tilsynet til, deltar under visitasen (se Visitasreglementet, § 1).

Ved enkelte arrangementer under visitasen vil noen finne det pastorale så avstriefet at de kan være til stede, andre vil vegre seg. Det konkrete opplegget for delegert tilsyn under visitasen bør være avtalt på forhånd gjennom administrativt samarbeid mellom de berørte parter.

3 . Kallsbrev

I kallsbrev for prest som reserverer seg mot kvinners prestetjeneste, gjør biskopen rede for at deler av tilsynet er delegert og hvem det er delegert til. Kallsbrevet undertegnes av biskopen og den som er bemyndiget deler av tilsynet.